

Свабодная Газета

СВАБОДНАЯ ГАЗЕТА

Выдаецца з красавіка 1992 года

№ 1(15)

чэрвень-ліпень 1993 г.

**Matko Boża Budslawska
modl się za nami...**

Сёння ў спецвыпуску:

Святыня Беларусі

2 ліпеня - Фэст у Будславе

Слова

- ксяндза-магістра

Уладзіслава Завальнюка

1-3 стар.

- навукоўцы Таццяны

Маліноўскай

1 і 3 стар.

Рэклама -

4 стар.

МАТКА БОЖА БУДСЛАЎСКА, МАЛІСЯ ЗА НАС...

РЭСПУБЛІКА БЕЛАРУСЬ

Беларусь налічвае каля 11 мільёнаў жыхароў, зь іх каля 2 мільёнаў каталікі Рымска-Каталіцкага веравызнаньня. Многія толькі ахрышчаныя ў касцёле, многія непрактыкуючыя.

У гэтым павінны не людзі, а рэжым атэістычнай перабудовы. Ён сказваецца ў жыцці і сем'ях, на лёсе гэтых пакаленняў. Трэба маліцца і верыць.

Беларусь адраджаецца! На сённяшні дзень Беларускія ўлады на запатрабаваньні людзей вяртаюць касцёлы, лічба прыходаў дайшла да 305. Да пачатку перабудовы налічвалася 107 касцёлаў і 76 ксяндзоў. Да рэвалюцыі на Беларусі было болей 700 касцёлаў.

У 1989 годзе была ўстаноўлена першая гіерархія касцёла, першым Біскупам на Беларусі быў Тадэвуш Кандрусевіч, якога зьмяніў назначаны Ватыканам Мітрапаліт Мінска-Магілёўскі Арцыбіскуп Казімір Сьвёнтак і ў Гродне — Біскуп і рэктар духоўнай Семінарыі Аляксандр Кашкевіч.

У 1990 годзе ў Гродне адкрыта духоўная Семінарыя, дзе вучацца на трох курсах ужо 75 студэнтаў.

Беларусь налічвае чатыры Рымска-Каталіцкія дыяцэзіі: Мінска-Магілёўская, Пінская і Гродзенская. У гэтых дыяцэзіях налічваецца 146 ксяндзоў, зь іх 86 з Польшчы.

На Беларусі многа кляштараў як мужчынскіх, так і жаночых, розных ордэнаў. Будынкі кляштараў вельмі цудоўнай архітэктуры. Але да сённяшняга дня няма зарэгістраванага чыннага кляштара і кляштарнікаў.

Касцёлы Беларусі пераважна мураваныя з каменю, таму многія захаваліся, але шмат касцёлаў разбурана, на іх месцах засталіся толькі руіны альбо толькі фундаменты. Але людзі ўсюды патрабуюць звароту касцёлаў, чы месца, дзе яны стаялі, і адбудоваць іх. Няма такога горада альбо вёскі, дзе людзі адказаліся ад касцёла, усюды патрабуюць сьвятыні, усюды разам, старэйшыя і маладыя, сем'ямі працуюць на адбудове касцёлаў.

Людзі прагнуць Бога і духоўнай чысьціні, праўды і чалавечага жыцця. Каталікі Беларусі маюць сваю Сьвятыню — санктарыюм, гэта яшчэ адна старонка гісторыі народу і лёсу Беларусі — Будслаў.

(працяг на 2-ой стар.)

СЛОВА НАВУКОЎЦЫ ТАЦЦЯНЫ МАЛІНОЎСКАЙ

Будслаў — старадаўняе мястэчка, якое славіцца прыгожым касцёлам Узнясення Марыі і цудоўным абразом Маці Боскай. Упершыню гэтыя мясціны ўзгаданы ў дакументах 1504 года, калі Вялікі князь Літоўскі Аляксандр Ягелончык падараваў тутэйшую Маркаўска-матыцкую пушчу Віленскаму бернардынскаму кляштару. Мапахі—бернардыны пабудавалі на гэтым месцы невялікую каплічку і некалькі драўляных

будаў, як часовае жылло для тых, хто займаўся распрацоўкай лесу. Ад тых будаў і пайшла першая назва Будслава — Буда.

З бегам часу да бернардынскай каплічкі і будаў у лесе пацягнуліся навакольныя людзі. І тады ашмянскі земскі суддзя Карэйва пабудаваў у 1598 годзе ў Будзе касцёл, які ў 1600 годзе быў асвечаны ў гонар Візітацыі Прасвятой Дзевы Марыі.

(працяг на 3-й стар.)

(Працяг. Пачатак на 1-ай стар.)

БУДСЛАЎ

« Гэтую далёкую мясціну простыя людзі ў глыбокай пашане мелі ». Месца, аб якім гаворыць ксёндз Зеляевіч у сваёй кнізе «Zwierzywnies na ziemi Niebieski», выдадзенай у Вільні ў 1650 г., ёсць Будслаў, цяперашняе мястэчка на Беларусі ў Мінскай вобласці Мядзельскім раёне. У Будславе ў касцёле аа. Бернардынаў захоўваецца цудоўнейшы абраз Найсвяцейшай Багародзіцы заўсёды Панны.

Гісторыя гэтага старажытнага месца сягае ў глыбокую старажытнасць.

Кароль Рэчы Паспалітай Казімір, зьведаўшы, што ў Вялікім Княстве Літоўскім, хрышчоным бацькам яго Ягайлай, прымхі і шанаваньне ідалаў усё яшчэ ў многіх месцах не перавяліся, жадаючы гэта вынішчыць і выкараніць, прызваў у 1469 годзе з Кракава да Вільні братаў ордэну Бернардынаў і пабудаваў там касцёл з кляштарам, спачатку драўляны, а потым пачаў узводзіць з каменя і цэглы. Але не скончыў гэтае будаўніцтва, бо ў 1490 годзе памёр. Яго сын Аляксандр, жадаючы споўніць дабрачынныя намеры свайго бацькі, не толькі касцёл з кляштарам пабудаваў, але выдзяліў айцам бернардынам частку лесу і сваёй пастановай і прывілеем у 1504 годзе на вечнае і вольнае валоданьне зацьвердзіў. Тут, у лесе, з дазволу Віленскага біскупа былі збудаваны кельі, у народзе званыя буды, і малельня на беразе ракі — у 24 мілях ад Вільні, у Палацкім павеце. Спачатку два, потым тры і ўрэшце чатыры браты пасяліліся там, працуючы ў лесе, рыхтуючы дровы, сплаўляючы уніз па рацэ лес на будоўлю, паліва і іншыя патрэбы кляштара. Між іншым, мясцовыя жыхары, гледзячы на братаў, што там жылі, выказвалі вялікае здзіўленьне іх выглядам і жыцьцём. Гэтыя браты словам Божым і казаньнямі настаўлялі люд у веры каталіцкай і пазнаньні адзінага Бога і з дазволу біскупа хрысьцілі.

Аднойчы, прыняўшы хрышчэньне, людзі раніцай убачылі незвычайнае сьвятло з нябёсаў, што сыходзіла на кельі і малельню. Спалохаўшыся гэтага сьвятла, яны пабеглі да сваіх гаспадароў шляхцічаў, клічучы іх, каб і тыя выйшлі са сваіх дамоў і пабачылі гэтае сьвятло. Затым пайшлі да братаў і ска-

залі ім пра сьвятло, што сыходзіць з неба і асьвятляе кельі і малельню. Браты вельмі здзівіліся, убачыўшы гэта, і не марудзячы, рушылі да Вільні. Зьвесткі пра навіну перадалі віленскаму айцу—гардыяну і настойліва яго прасілі, каб прыбыў у лес і дакладна сам дасьледаваў справу. Айцец—гардыян, прыбыўшы з іншымі айцамі да Буды, прызначыў пост на два дні і дзённае казаньне, каб Бог тым, хто моліць Яго ў велічы Ягонай, удастоіў міласьці зразумець, што азначае гэтае сьвятло, пасланае з нябёсаў.

Пасьля двухдзённага паста і па заканчэньні ранішняй

чайную міласьць і дапамогу Боскую. Пасьля скону яго абраз перайшоў у рукі шаноўнага пана капелана Ісака Салакая, які ахвяраваў яго ў 1613 г. у знак любові і пашаны айцам будслаўскім. Абраза быў зьмешчаны ў вялікім алтары, і адразу ж гэтае месца зрабілася слаўным яшчэ большымі Боскімі міласьцямі і шматлікімі цудамі. Сярод іншых цудаў і знакаў Боскіх асабліва вылучаецца тое, што людзям, апанаваным ерасью і сьмяротным грахам, абраз здаецца цьмяным і надзвычай жахлівым, а тым, хто пазбаўлены сьмяротных грахоў, хтосповедзьдзю і Сьвятой

Эўхарыстыяй умацаваў сябе, ён бачыцца чароўным і ўзьнёслым.

У 1633 г. пачынаецца будаўніцтва новага цагляна-

га касцёла, які быў асьвечаны 9 ліпеня 1643 г. ксяндзом Галамбоўскім, пробашчам у Солах. Мураваны касцёл захавваўся да цяперашняга часу, яго можна ідэнтыфікаваць з існуючай сеньня капліцай сьв. Барбары Будслаўскага касцёла.

Калі ў 1767—1783 гг. з вялікім размахам будаваўся новы, вялікі касцёл, то ён абняў сваімі мурамі стары, сьціплы ў параўнаньні з ім, касцёлік.

Урачыстасьць кансэкрацыі велічнага касцёла адбылася 7 верасня 1783 г. Тады была зьменена назва касцёла, які атрымаў тытул Унебаўзьяцьця Найсвяцейшай Марыі Панны.

Да 1787 г. Будслаў належыў да парафіі ў Парафіянаве. З хаданьнем аб утварэньні ў Будславе парафіі выступіў Юзэф Маўэр, ротмістр Смаленскі, а таксама Марцін Аскерка — уладальнік мястэчка Будслаў, ашмянскі маршалак.

9 сьнежня 1787 г. адбылося афіцыйнае эрыгаваньне парафіі пры касцёле аа. Бернардынаў, які было даверана яе абслугоўваньне. Такое становішча існавала да ліквідацыі кляштара ў 1858 г.

У склад новаўтваранай парафіі ўвайшлі мясцовасьці, якія раней належылі суседнім парафіям. Докшыцы, Парафіянава, Даўгінава. Духоўную апеку да 1945 г. ажыццяўлялі капляны. А ў пасьляваенны час касцёл быў пазбаўлены пробашча, і парафія абслугоўвалася час ад часу з вялікімі цяжкасьцямі. З 1982 г. на парафіі працуюць ксёндз Францішак Грынкевіч, цяперашні пробашча, які прыязджае за 15 км з парафіі Крывічы.

(працяг на 3-й стар.)

Слова

Ксёндза-Магістра Уладзіслава Завальнюка,

пробашча касцёла Сьв.Сымона і Сьв.Алены.

малітвы ў звычайны час з'явілася воблачка, з якога прабілася сьвятло і асьвяціла кельі і малельню. На гэтым воблачку явілася ва ўсёй славе Марыя Панна з анёламі, што побач стаялі. Яна трымала на руках сваё Дзіцятка Езус, і з неба пачулі голас: «Адгэтуль Бога нашага і Сына майго слава і маё заступніцтва назаўжды вам будзе дадзена. Гэтае месца я абрала стальным прытулкам для грэшнікаў». Тады ўсе, зачараваныя і поўныя дзівоснай радасьці, прыпалі да зямлі, уносячы ўдзячныя малітвы Богу і Найсвяцейшай Марыі Паньне, якая гэтае месца абрала для славы Свайго ўлюбёнага Сына і для абароны і суцяшэньня грэшнікаў.

З таго часу гэтае месца пачало зьзяць шматлікімі Боскімі міласьцямі і цудамі.

Малельня не магла зьмясціць вялікую колькасць людзей. Таму ў 1589 годзе быў пабудаваны драўляны касцёл, які асьвяціў у 1591 г. слаўнейшы і шаноўны Кіпрыян — віленскі суфраген ордэна Дамініканаў. Спачатку ў гэтым касцёле ў алтары быў зьмешчаны вялікі абраз Яўленьня Божай Маці, які праіснаваў да 1613 г. Затым яго месца заняў новы найцудоўнейшы абраз, гісторыя якога наступная.

Калі слаўнейшы пан Ян Пац, мінскі магнат, пры дапамозе айцоў звярнуўся ад ерасі і кальвінізму да каталіцкае веры, ён прадпрыняў у 1589 г. пілігрымку да Рыму, дзе ад Папы Клементы VIII у знак ягонай пастырскай любові да сябе і як выключны дар прыняў з вялікай пашанай і ўдзячнасьцю гэты новы абраз. Пасьля таго ў розных цяжкіх абставінах свайго жыцьця Ян Пац атрымліваў надзвы-

(Працяг. Пачатак на стар. 1 і 2)

Апошняя паўстагоддзе яскрава паказала, што вера Боскага людзі стала прычынай таго, што культ Сьвятыні ў Будславе захоўваецца і жыве. У часы Савецкай улады, якая праводзіла мэтанакіраваную і бязлітасную барацьбу з рэлігіяй, калі былі закрыты амаль усе касцёлы на Беларусі, касцёл у Будславе быў таксама пад пагрозаю знішчэння.

Пасьля вайны быў высланы пробащч, і Сьвятыня заставалася без пастаяннага пастыра.

Сітуацыя змянілася ў лепшы бок толькі ў 1988 г., калі дух перабудовы даў хрысціянствам у буйным Савецкім Саюзе свабоду веравызнання. Аднак усякія намаганні былі б дарэмныя, калі б не асаблівая ласка Боскай волі, дзеяннем якой у Будславе можна вытлумачыць тое, што пры адсутнасці капланаў, якіх —небудзь сродкаў на ўтрыманне Сьвятыні, варожасці ўлад да ўсякіх форм культуры, нягледзячы на запалохванне народа — касцёл выстаў, выстаяў як касцёл жывы, найваж-

нейшы, бо створаны ён Божым людям.

Наперакор усякім прасьледаванням і перашкодам людзі пастаянна збіраліся тут. У замкнёным касцёле ноччу маліліся Хрысту, найсьвяцейшай Марыі Паньне, праводзіліся шлюбны, Сьвятая Сповідзь, Сьвятая

Вынікі першай афіцыйнай акцыі пілігрымкі, сама ўрачыстасць Прастолянага Сьвята, ацэнка яе шырокай грамадскасцю дазваляе мець надзею, што Будслаў можа стаць у недалёкай будучыні Беларускай Чэнстаховай.

Гэтая перспектыва ўжо акрэслілася, агульнанародная роля адраджэння культуры Найсьвяцейшай Марыі Панны ў Будславе дала магчымасць Арцыбіскупу Казіміру Сьвён-

Слова Ксёндза-Магістра Уладзіслава Завальнюка

Камунія, правілася Сьвятая Імша. Праваднікамі тых Сьвятых Сакрамэнтаў былі капланы як мясцовыя, так і запрошаныя. Апроч сьвятароў Рымска—Каталіцкай веры, у Будслаў прыбывалі і ксяндзы—уніяты. Прыезды гэтыя былі сапраўды апостальскімі, якія ўводзілі ў таямніцы боскасці і былі звязаны з рызыкай падвергнуцца рэпрэсіям як для ксяндзоў, так і для вернікаў.

2 ліпеня 1992 г. у Будславе адбылося вялікае набажэнства ў гонар Маці Божай Будслаўскай, у якім прынялі ўдзел Арцыбіскуп Мінска—Магілёўскі Казімір Сьвёнтак, дзесяткі капланаў, 45 груп пілігрымаў і шматтысячны люд Божы.

таку прыкласці намаганні, каб увесці Сьвятыню ў Будславе ў ранг Базылікі Меншай. Ужо падрыхтавана дакументацыя, якую восеньню 1992 г. Арцыбіскуп прадставіў у Ватыкан, дзе ўжо ад ліпеня 1991 г. знаходзілася копія абраза Маці Божай Будслаўскай. Яна была ўручана Сьвятому Айцу Яну—Паўлу II у Беластоку ў час яго пілігрымкі у Польшчу.

Абраз, які прыйшоў на Беларусь з Рыма, такім жа чынам вярнуўся да яго праз 400 гадоў.

Маем надзею, што з 1993 г. з благаславеньня Айца Сьвятога Будслаўская Сьвятыня стане ў ранг Базылікі.

г. МІНСК

(Працяг. Пачатак на 1-ай стар.)

У 1633 годзе, у часы, калі настаяцелем Віленскага бернардынскага кляштару быў Фларыян Калецкі, пачалося будаўніцтва першага мураванага касцёла, які праз дзесяць гадоў быў урачыста асвечаны.

Адразу пасля завяршэння будаўніцтва ў 1643 годзе распачаліся працы па стварэнню галоўнага

Слова Таццяны навукоўцы Маліноўскай

алтару, якія скончыліся ў 1651 годзе. Галоўны алтар ураджаў сугучным ладам скульптур, калон, дэкору нішаў і канелюраў, вытанчаным колеравым рашэннем. Алтар стваралі майстры высокай кваліфікацыі, якія ведалі найноўшыя дасягненні еўрапейцаў у справе стварэння драўлянага дэкору. Іх рукамі было выканана ўпрыгожанне канелюраў калон дробным «бягучым» арнаментам — флемаванымі шлячкамі, якія вырабляліся на спецыяльных прыстасаваннях, распрацаваных фламандцамі ў першай палове XVII стагоддзя. Невыпадкова алтару надавалася такая ўвага. Ён спецыяльна ствараўся для цудатворнага абразу Маці Боскай, які карыстаўся вялікай павагай сярод вернікаў і быў вядомы ва ўсім Вялікім княстве Літоўскім. У 1650 годзе ў Вільні выйшла кніга езуіта Войцэха Віюна Каяловіча, у якой аўтар сярод іншых адзінаццаці цудатворных абразоў называе і абраз Маці Боскай у Будзе.

Гэты абраз намалюваў на тканіне памерам 70x75 см невядомы мастак у 1612—1649 гадах. Змешчаны ў цэнтры галаўнога алтара, у якім кампазіцыя, прапорцыі, дэкор і сэнсавы змест скульптур як бы падрыхтоўвалі да сустрэчы з цудам, абраз прыцягваў вернікаў не толькі з ваколіц, але і з усіх куткоў Беларусі і Літвы. Варта адзначыць, што зацікаўленасць і павагу да абразу мелі не толькі

католікі, але і прадстаўнікі іншых хрысціянскіх канфесій. Кожны цуд, звязаны з Маці Боскай Будслаўскай, выклікаў новую, больш магутную хвалю пілігрымаў, а штогодні фэст захлынаў Будслаў вернікамі, якія прагнулі цудаў. Старыя мury касцёлу не змяшчалі ўсіх жадаючых звярнуцца да Маці Боскай. Наспела неабходнасць будаўніцтва новага касцёлу. У 1767 годзе быў закладзены кутны

камень будучага касцёлу, які намаганнямі настаўніка Будслаўскага кляштару бернардынаў Канстанціна Пэнса і

на ахвяраванні дабрадзеяў быў пабудаваны і асвечаны ў імя Узнясення Марыі ў 1783 годзе. Гэты касцёл з яскравымі рысамі віленскага барока ўзбагаціў Беларусь яшчэ адным помнікам сакральнай культуры, які захаваўся да нашых дзён. У новым касцёле папярэдня (ад XVII стагоддзя) сьвятыня была уведзена як капліца св. Барбары, а для кампазіцыйнага ўраўнаважання насупраць была пабудавана захрысція з бібліятэкай і архівам. Пад апекай Маці Боскай Будслаўскай пры касцёле плённа працавалі парафіяльная і музычная школы, гуртавалася моладзь, лучыліся вернікі.

Беглі гады, адыходзілі стагоддзі. Час і людзі настолькі пашкодзілі абраз, што наспела неабходнасць рэстаўрацыі, якую здзейсніў мастак—рэстаўратар Віктар Лукашэвіч. Сёння адноўлены абраз прамянее боскім святлом і адорвае вернікаў узмацнеўшай верай, надзеяй і радасцю.

Сёлета, 2 ліпеня, як і заўсёды, збяруцца вернікі на фэст. Рыхтуецца да яго даволі вялікая група пілігрымаў, якія пешшу пройдуць да Будслава. Састарэлыя змогуць паехаць аўтобусам, цягнікамі.

* РЕКЛАМА * РЕКЛАМА * РЕКЛАМА *

Стоимость публикации рекламы для предприятий, организаций и фирм — договорная. Редакция не несет ответственности за тексты рекламных объявлений и при необходимости вносит стилистические поправки. Не публикуются объявления незаконного, неэтичного и сомнительного содержания, с непонятными сокращениями и анонимные.

Меняю в г. Вильнюсе 2-х комнатную квартиру (район Жирмунай) с телефоном на равноценную в городах Вилейке, Молодечно, Минске, Поставах, к.п. Нарочь. Тел. в Вильнюсе (8-0122) 77-01-79; тел. в Борисове (8-277) 5-01-89.

УВАЖАЕМЫЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛИ!

Фирма «Партнер» /Варшава—Париж/ предлагает Вам деловое сотрудничество в области коммерции: продаст пшеницу американскую по 132 доллара за тонну. Можно в кредит; купит за валюту: шерсть, чеснок, кожу, древесный уголь с лицензией вывоза в Польшу или Прибалтику; заключит договора на поставку тонизирующих напитков в пластмассовой посуде /1,5, 0,5, 0,33 л/.

Возможен бартер.

Торговое бюро 00-201, Варшава, ул.Андерса, 8/29, тел. 635-56-56. Факс 635-55-00. Факс в Минске 53-58-17. Письменные предложения направлять по адресу: 222120, Республика Беларусь, г. Борисов-8, а/я 62. Факсы и письма направлять с пометкой для Адама Антона Климова—Кулея.

Акционерная страховая компания

ХРИСТИАНСКАЯ МИССИЯ

Обеспечивает страховую защиту

- * риска непогашения кредита
- * банковских депозитов
- * имущества гражданских и юридических лиц
- * грузов, средств транспорта
- * строений
- * жизни от несчастного случая

Предлагает

- * Страхование медицинских услуг
- * Привязитированных квартир
- * Др. виды страхования

Основная цель деятельности Компании — поддержка предпринимательской деятельности.

Часть прибыли Компании предназначена на благотворительность и содействие духовному возрождению белорусского народа.

Наши принципы:

- * надежность,
- * доверие,
- * максимальный учет интересов клиента,
- * минимум формальностей.

Наш адрес: 220082, Минск, 1-й Загородный пер., 22а
Тел. 513—139. Факс 522—107

Наши филиалы: Брест: тел. 412—650
Витебск: тел. 377—310
Гомель: тел. 539—140
Борисов: тел. 30—441
Жодино: тел. 35—153
Минск «Медстрах»: 450—413 / 450—472

Рэдакцыйная калегія

Выдаецца на беларускай і рускай мовах. Матэрыялы друкуюцца на мове арыгіналаў, асобныя ў скарочаным выглядзе.

Аб'ём 0,5 друк. аркуша.

Наклад 2000

Надрукавана у МП «Друкар»,

Заказ №

Рэдакцыя газеты пакідае за сабой права друкаваць у газеце аўтарскія матэрыялы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтараў.

Заснавальнікі: праўленне МП «Журналіст» і група творчых супрацоўнікаў.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі № 609.
Дабрадзейны выпуск № 1

Выдаецца на сродкі дабрадзейяў. Разліковы рахунак 363502 у Белаграпрамбанку г. Барысава (Код 153301902).

Падпісны індэкс 64070

Адрас рэдакцыі:
222120, Мінская вобласць,
г. Барысаў, а /с 62.